

Област Варна

▶ Население (2016)	472 790
▶ Територия (кв.км)	3819,5
▶ Брой на населените места	159
▶ Дял на населението в градовете (%)	83,6

Общ преглед

Ръстът на brutния вътрешен продукт на човек от населението в област Варна е по-нисък от средния за страната, но размерът му се задържа над средните стойности. Заплатите в областта също нарастват. През 2016 г. основните показатели за пазара на труда се влошават, но въпреки това Варна продължава да се представя по-добре от повечето области. Инвестиционната активност в областта е сравнително добра. Стойностите на показателите за инфраструктура поставят Варна на първо място сред областите в страната. Усредненият размер на разглежданите местни данъци и такси във варненските общини поставя

Варна на второ място след столицата по най-високи ставки. Въпреки че застаряването на населението в областта се задълбочава, процесът е по-бавен, а възрастовата зависимост е значително по-благоприятна от тази в страната. Освен столицата област Варна е най-силно урбанизираната област, което предопределя както високата свързаност с канализация, така и относително замърсения въздух. В областта са разположени някои от водещите университети, а област Варна е на челните места по обучавани студенти. Традиционно Варна се представя добре по отношение на правораздаването и слабо по отношение на сигурността.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Ръстът на БВП на човек от населението в област Варна е по-нисък от средния за страната за 2015 г., но размерът му се задържа над средните стойности с 12 589 лв./човек при 12 339 лв./човек в страната. Брутните заплати в областта също нарастват и надхвърлят 10 000 лв. годишно, задържайки Варна на пето място в страната и през 2015 г. Това води и до ръст на доходите през 2015 г. През 2016 г. обаче доходите на лице от домакинството в областта намаляват заради значителен спад в размера на заплатите. По този начин Варна остава под средните доходи за страната за първи път от 2013 г. насам.

Делът на местното население, живеещо под линията на бедност за страната, се увеличава до 26,9% през 2015 г. при 22,9% за страната.

Пазар на труда

През 2016 г. основните показатели за пазара на труда в област Варна се влошават, но въпреки това областта продължава да се представя добре в сравнение с останалите области. При заетостта се отчита намаление след тригодишен растеж, но коефициентът на заетост остава над този за страната – 65,9% при 63,4% за страната. Безработицата расте след тригодишно намаление, но също е по-благоприятна от средните стойности за страната – 7,1% (от 5,7% през 2015 г.) при 7,7% за страната. Икономическата активност в областта също поддържа сравнително високи нива, въпреки че намалява през 2016 г.

Образователната структура на населението на възраст между 25 и 64 години в област Варна е сходна, но малко по-благоприятна от тази в страната. Висшистите в областта са 30% при 28% в страната, а тези с основно и по-ниско образование – 17% при 18% в страната.

Варна остава и една от областите с най-висок коефициент на демографско заместване като отношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години – 68,6%.

Инвестиции

Инвестиционната активност в област Варна е сравнително добра. Броят на нефинансовите предприятия расте непрекъснато след кризата и през 2015 г. достига 69 на 1000 души от населението при 55 на 1000 души за страната. Разходите за придобиване на ДМА остават близки до 400 млн. лв., но ЧПИ с натрупване към края на годината отбелязват ново нарастване, достигайки 3725 евро/човек при 3250 евро/човек за страната през 2015 г.

Усвояването на европейски средства остава под средното за страната спрямо населението. Към 30 юни 2017 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти от областта по оперативните програми е 936 лв./човек при 1344 лв./човек

в страната. В рамките на областта най-много средства усвоява отново община Бяла – 4509,6 лв./човек.

Инфраструктура

Стойностите на показателите за инфраструктура поставят Варна на първо място сред областите в страната. Като важен транспортен център гъстотата на пътната и железопътната мрежа е значително по-висока от средната в страната. Област Варна е и сред първенците по най-висок дял на автомагистралите и първокласните пътища в пътната мрежа – 27,4% при 18,6% за страната през 2015 г. Това предопределя и сравнително доброто качество на пътната настилка в областта.

През 2016 г. Варна е областта с най-висок дял на домакинствата с достъп до интернет (73,8% при 63,5% за страната) и е на второ място след столицата по дял на лицата, използвали интернет през последната година (73,2% при 62,6% за страната и 75,8% за столицата).

% Данъци и такси

Усредненият размер на основните местни данъци и такси във варненските общини поставя Варна на второ място след столицата по най-високи ставки през 2017 г. Данъците в областта са по-високи от средните за страната, като само таксата за битови отпадъци за нежилищните имоти на юридическите лица е по-ниска. В рамките на областта като цяло по-високи са данъчните ставки в общините Варна и Белослав. Община Варна се отличава и като една от общините с най-висок данък върху таксиметровия превоз на пътници.

Администрация

Оценките на общинската администрация за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ поставят област Варна в сравнително благоприятно положение през 2017 г. Оценката за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в областта се повишава леко през 2017 г., но големият ръст на прозрачността в страната оставя област Варна под средните стойности.

През 2016 г. в областта се наблюдава голям ръст на дела на територията, покрита от кадастралната карта. От 17,5% през 2015 г. покритието на кадастъра в областта през 2016 г. достига 36,8% при 22,5% в страната. Причина за това е резкият ръст на покритието на кадастралната карта в общините Вълчи дол и Суворово. Единствените общини, в които делът на покритието територии остава 0%, са Ветрино и Провадия.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●●

Демография ●●●●●

Въпреки че застаряването на населението в област Варна се задълбочава, процесът е относително бавен, а възрастовата зависимост е значително по-благоприятна в сравнение със средните стойности за страната. През 2016 г. отношението на населението на възраст 65 и повече години в областта към това на 0–14 години е 121,8% при 147,1% в страната, а към това на 15–64 години – 27,4% при 31,8% в страната. Коефициентът на естествен прираст остава близо два пъти по-висок от този в страната, въпреки че стойността му е отрицателна. През 2016 г. областта привлича мигранти от други части на страната и е една от четирите области в страната с положителен механичен прираст.

След столицата област Варна е най-силно урбанизираната област. Делът на живеещите в градовете достига 83,6% при 73,3% за страната през 2016 г. Гъстотата на населението също е по-висока от средната за страната.

Образование ●●●●●

Записването на ученици в V–VIII клас в областта остава по-ниско от средното за страната и през 2016 г., но дяловете на отпадналите и второгодиците са съизмерими със средните стойности, а резултатите от матурите са значително по-добри от тези на учениците в останалите области. Средната оценка на изпита по БЕЛ в областта за поредна година се задържа висока и е третата най-висока в страната (след столицата и област Смолян), а делът на слабите оценки е сред най-ниските в страната. През 2016 г. училищата в областта успяват да привлекат голям брой нови учители и стойността на индикатора за преподаватели в основното и в средното образование спрямо учениците изпреварва тази за страната.

В областта са разположени някои от водещите университети в страната. Въпреки че през 2016 г. броят на студентите спрямо населението намалява значително, за поредна година област Варна е на челните места по обучавани студенти.

Здравеопазване ●●●●●

Осигуреността на местното население с общопрактикуващи лекари е сходна със средната за страната – на един лекар се падат близо 1600 души. Варна е и една от областите с най-много лекари специалисти – на един лекар от водеща специалност отговарят 427 души от населението при 530 души в страната. В същото време делът на здравноосигурените лица в областта продължава да е по-нисък от средния за страната и дори намалява през 2016 г. до 83,8% при 88,1% за страната.

Броят на леглата в МБАЛ, както и този на преминалите за лечение болни намаляват през 2016 г. и отново са под средните за страната стойности. Броят на леглата достига 3,9 на 1000 души при 5,1 на 1000 души за страната, а преминалите

болни намаляват до 172 на 1000 души при 235 на 1000 души за страната.

Сигурност и правосъдие ●●

Традиционно област Варна се представя добре по отношение на правораздаването и слабо по отношение на сигурността. Делът на наказателните дела в окръжния съд, приключили в 3-месечен срок, се задържа на 93% при 89% за страната през 2016 г. Делът на висящите дела в областта пък намалява до под 6% и отново е под средните за страната стойности. Обяснение за сравнително бързото правораздаване може да се търси в относително слабата натовареност на местните съдии. Един наказателен съдия от област Варна разглежда средно по 7 дела месечно, докато средно за страната на един съдия се падат по над 9 дела месечно.

Регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността намаляват за трета поредна година, но остават по-високи от средните за страната – 14,8 на 1000 души в областта при 12,6 на 1000 души в страната. Делът на разкритите престъпления се увеличава до 39% през 2016 г., но изостава значително от този за страната (48%).

Околна среда ●●●●●

Силната урбанизация на област Варна определя високия дял на населението в селища с обществена канализация (86,3% при 75,5% за страната). Свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води също е много добра – 86,3% при 62,3% за страната през 2015 г.

В същото време Варна остава сред областите с най-мръсен въздух. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата намаляват, но остават значително повече от средните стойности за страната – 750,1 т/кв.км при 323,8 т/кв.км за страната. Образованите битови отпадъци също намаляват, но и през 2015 г. са повече от тези в страната – 472 кг/човек годишно при 422 кг/човек в страната.

Култура ●●●●●

Високият интерес към кината и театрите в областта се задържа и през 2016 г. Посещенията в кината нарастват до 1281 на 1000 души от населението при 778 на 1000 души в страната, а в театрите – до 363 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната.

Посещенията в музеите в областта също се увеличават през 2016 г., но остават по-малко от средните – 490 на 1000 души при 734 на 1000 души в страната. Библиотеките в областта пък привличат все по-малък брой читатели. За 2016 г. посещенията в библиотеките във Варненска област намаляват до 269 на 1000 души при 605 на 1000 души в страната.

Ключови показатели за област Варна

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	11 006	11 468	11 272	12 113	12 589	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3739	4306	4912	5008	5168	5117
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	8144	8562	8922	9272	10 000	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	20,1	23,1	21,9	22,6	26,9	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	63,1	64,8	67,0	67,8	72,6	70,9
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	56,6	54,1	57,8	61,8	68,4	65,9
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	10,3	16,4	13,7	8,7	5,7	7,1
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	25,4	26,0	31,4	33,8	30,6	29,9
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	65	66	66	67	69	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2299	2137	2385	2323	2094	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3162	3105	3006	3543	3725	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	40,1	51,3	57,1	58,9	57,8	73,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	36,7	39,0	42,6	43,5	44,4	44,5
Покритие на кадастъра (%)	11,1	11,1	11,4	11,9	17,5	36,8

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-1,5	-2,1	-2,4	-2,7	-3,5	-3,3
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,5	-0,2	3,8	2,1	1,6	2,8
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,50	4,22	4,38	4,30	4,37	4,38
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,53	5,07	4,73	5,09	5,21	5,39
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,5	78,9	76,9	73,5	75,5	74,8
Дял на здравноосигурените лица (%)	85,2	84,4	83,2	83,8	85,1	83,8
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	155,2	170,2	177,7	169,8	174,7	172,0
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	17,6	18,4	18,5	17,5	15,9	14,8
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	27,0	26,8	27,0	25,8	30,4	38,6
Дял на висшите наказателни дела (%)	5,7	5,8	8,3	11,3	7,2	5,9
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	85,1	86,1	86,2	86,2	86,3	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	1742,6	1284,1	974,3	1106,3	750,1	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	1159	1108	1157	1193	1185	1281
Посещения в театрите на 1000 души от населението	171	179	218	234	283	363